צעיר ישראלי במרכזה של מרגדיה

אורי גלין — השעיר לעזאזל

צעיר חסון, גבוה מאד, ישב כפוף במכונית, מירר בבכי. אורי גלין, בן 26, הורעבר מבית־החולים למקום אי־שם בארץ, בו אותו רגע צמאו מאות אלפים לדמו, קראה עתונות חסרת־אחריות למשפט־לינץ' ממלכתי.

"חיל־האויר פסל את אורי גלין כטייס!" צווחה כותרת בהדור, עתונו של שר־הבטחון. היא היתה אופיינית לרדיפת הכזבים הכללית, תערובת זדונית של חצי־אמת ושקר.

אורי גלין נפסל, לפני כארבע שנים, כטייס קרבי. אין פרוש הדבר שהוא נמצא בלתי־מתאים לטייס, או הוענש בעוון רשלנות, אלא פשוט כי בדרך הנוהל המקובלת, בשעת קורס, נקבע שחסרות לו התכונות הבלתי־רגילות הדרושות מטייס בתנאי־קרב. אך שנמצא כשר בהחלט לטייס אזרחי.

ואמנם, הוענק לו רשיון טייס, ואחרי אמונים נוספים ובחינה קיבל הסמכה ממשלתית רשמית כמדריך טייס — תפקיד אחראי ביותר.

האיש שהעניק לו את רשיון הטייס, וש־לפניו עמד אורי גלין בבחינות, היה עמנואל צור, מנהל שדה־התעופה בלוד וממלא־מקום מנהל מחלקת התעופה האזרחית — האיש שנתמנה, עתה, כאחד משלושת חברי ועדת־החקירה. מנוי משונה במקצת, כי למעשה היה עמנואל צור צריך להיות עד לפני הועדה.

החניך יואל פלגי

אורי גלין הוא יליד הארץ, בן מושב, כלמ־חאי לשעבר. במלחמה היה מפקד כיתה קרבית, עד שעבר לחיל־האויר והפך תות־חן־אויר, בעל דרגה של סמל.

מאז פעיל אורי בעניני התעופה, היה מדריך פעיל בסניף פתח־תקוה, עיר מגוריו, וכל שאיפתו היתה להשיג רשיון של טייס מסחרי. הוא למד ללא־הפסק, ימים ולילות, כי קשה לאדם שאינו נמצא במסגרת אוראית — כמו חיל־האויר או אל־על — להשיג מטרה נכספת זו.

כמדריך טיסה, לימד את המקצוע לעשרות חניכים. ביניהם: יואל סלצ, צנחן המלחמה, אחת הדמויות הראשיות בטכס מעגן. לא פעם טס גם עם אלוף שלמה שמיר לשעבר מפקד חיל האויר, כיום מנהל מחצבי ישראל.

כמטיל דיסקוס בשורות הפועל הגיע לדרגת אלוף ישראל, ייצג את הארץ באולימפיאדת הלסינקי. כשסירבה הממשלה לשגר אותו לאולימפיאדה האסיאתית במאנילה, השנה, הרים מרכז הפועל זעקה גדולה.

בחוגי הספורט והתעופה היה אורי גלין דמות אהובה ביותר, בעל ידידים רבים, מצליח בין הבנות. בעיקר היה אהוד בגלל השקט הנפשי שלו, קפדנותו. חבריו ידעו: היא אינו אדם המאבד את עשתונותיו. ברגעים הטראגיים ביותר של האסון במעגן הוכחה תכונה זו יותר מאשר בכל שעה אחרת.

בנוכחות שרים ומפקדים

כשבאה ההצעה להטיל איגרת של הנשיא מעל לטכס האזכרה במעגן, היה אורי גלין בשורות מילואים. התפקיד היה שיגרתי בחלט — הטלה מעין זו נערכה עשרות פעמים בהזדמנויות חגיגיות, במעמד שרים ומפקדים.

מקרה בולט: לפני שבועיים בלבד זרק אורי גלין אגרת־ברכה למסיבת הקלוב ב־בלון רמת־אביב, בנוכחות שר המשטרה בכור שיטרית, מפקד חיל־האויר דן טולקובסקי, מפקדים גבוהים של מחלקת התעופה האזרחית. קיבל את האגרת: מנהל משרד הבטחון, שמעון פרס.

הקהל שנכח במקום קיבל את המטוס בתשואות כפיים סוערות, בדיוק כמו הקהל במעגן.

לקוראי העתונים היומיים נוצר הרושם כאילו צעיר קל־דעת נטל לידיו מטוס שעמד עזוב בקרן שדה־התעופה, רשם כמה מלים על פיתקה ויצא לזרקה ברשלנות פושעת מעל לראש ההמונים. היתה זאת תמונה ששיכנעה אולי, את כותבי העתונים. אך היא היתה רחוקה מאד מן המציאות.

ועדה אפופת מסתורין

כל טיסה, אף הקטנה ביותר, נערכת על פי "תכנית־טיסה" מפורטת, הקובעת את תנאי הטיסה, כיוונה, הגובה והנתיב.

במיבצע כזה, התיאום בין אויר וקרקע, קביעת הרגע המדויק בטכס בו חייב המטוס להופיע, כיוון הגישה שלו ומהן הסימון לזריקת האגרת — כל אלה הצריכו תכנון מדוקדק ומשותף בין הטייס לבין הועדה שאירגנה את העצרת.

ועדה זו אפופה מסתורין: למחרת האסון לא קיבל איש על עצמו את האחריות לאירגון הכנס, העמידו הכל פנים כאילו היה זה ענין פרטי של הקיבוץ. לא היתה זאת אמת: היתה זאת ועדה שמונתה — אם באופן רשמי ואם באופן בלתי־רשמי — על־ידי שרי ממשלה, והשתתפו בה אישים ומפקדים גבוהים.

ועדה זו ידעה — לכל הפחות — את כל פרטי תכנית־הטיסה.

סכנת־אויר פתאומית

רק ועדת־החקירה, אחרי שתשמע את כל העדויות, תוכל להביע דעה קובעת מה היו הסיבות שגרמו לאסון.

האפשרויות התיאורטיות הן רבות מאד, למשל:

● **תנאי מזג האויר.** בעמק הירדן, שהוא השטח הנמוך ביותר על פני כדור־הארץ, והגובל משני צדדיו עם הרים, שוררים תנאים מיוחדים לגמרי, זרמי־אויר עזים ויורדים. ישנה אפשרות כי הטייס, שנאלץ להנמיך טוס כדי לזרוק את האגרת בשטח המסויים שנקבע לכך, ספג מכת־רוח שהוציאה מידיו את השליטה על המטוס.

המדע האוירי טרם הגיע להגדרות בסיסיות מה הן השפעות אויר כאלה ומתי בדיוק הן קורות. אין זה האסון הראשון שקרה בארץ בסביבות אלה.

● **תקלה מכנית.** יתכן כי מסיבות בלתי־ברורות אירע קלקול במנוע. אנשים שונים טענו כי שמעו התפוצצות, וכי קול פעולת המנוע השתנה פתאום. מקרה כזה יכול לקרות גם אחרי שמטוס נמצא, בבדיקה לפני ההמראה, ראוי לטיסה.

● **גורם הקשור בטייס שלא באשמתו,** כגון מחיחות, מאמץ, עייפות גופנית מיוחדת. אורי התאמן כל היום לפני הטיסה הגורלית, באוירון אחר אותן תמרונים שבוצעו ברגע האחרון.

מכאן רב המרחק לקפיצה המיידית אל המסקנה האחת — שהופיעה כמעט בכל העתונים הערוכים בידי יושבי־משרדים — כי רק רשלנותו של הטייס, פזיזותו או קלות דעתו הפושעת היו יכולות לגרום לאסון. הגנחה זו יכולה רק להיות אחת מהנחות רבות — ולאו דוקא המתקבלת ביותר על הדעת, במקרהו של אורי גלין — שיהיו מונחות לפני חברי ועדת־החקירה.

"הרגשתי מכה חזקה"...

אחת העובדות, המוכיחות כי אורי גלין לא איבד את עשתונותיו, היא התנהגותו המופתית ללא־דופי ברגע שקרה המקרה.

הטייס, שהיה קשור כרגיל לכסאו, התיר את עצמו, קפץ החוצה, התיר את חברו אבשלום סטרוד שישב מאחוריו ושאינו טייס היכול לעזור לעצמו במקרה כזה, ניסה לעזור בכיבוי השריפה על־מנת למנוע התפוצצות (שלא אירעה, משום מה), הוציא מתחת למטוס את ההרוגים והפצועים. רק אחרי שמנע, בצורה זו, אסון הרבה יותר גדול, הועבר לבית־החולים וקיבל את הטיפול הרפואי.

גלין עצמו סבל משריטות בכמה מחלקי גופו, ותחך עמוק בין עיניו, שנתפר על־ידי הרופאים.

סיפר אבשלום סטרוד, פקיד בקלוב התעופה, בן 26, גבוה, רזה, ממושקף: "טסנו בגובה של 1400 רגל, מזג האויר היה בסדר. מעל לכנרת הרגשנו במכות־רוח, אך מעל לקרקע היה האויר שקט יותר.

"כשבאנו למקום, עוד היה מוקדם. ראינו את הסימן המוסכם למקום ההטלה, שני קרשים לבנים בצורת טי לטיני, שסולק לפי ההסכם על מנת שיונח חזרה כסימן ברגע הדרוש להטלה. אף שטייס המטוס השני, שנלחה אלינו, גילה סימנים של חיסרון־סבלנות, אני דחיתי אותו. ראיתי שהאנשים למטה עמדו דום, כנראה שרו את התקווה**.

פתאום ראינו שמניחים חזרה את הסימן ואורי הצניח את האגרת. היא היתה בתוך צנור חלול. לא ראינו את המצנח, וכשחיפשנו אותה ראינו שנתפס בכנף־הנסע. אורי התכוסף החוצה, התירו למטוס.

"חזרנו למקום, ולפתע הרגשתי כי אנחנו מאבדים גובה. עקבתי אחרי המצנח, ראיתי שהוא נופל בסדר.

"זה הדבר האחרון שאני זוכר. הרגשתי מכה חזקה בעורפי, איבדתי את ההכרה. איני יודע כמה זמן. פקחתי עיניים, מצאתי עצמי בתא המטוס על הקרקע. הייתי המום. אש ואשה רצו לקראתי, אך פתאום נפלתי על הארץ".

"רק כשהוצאתי מן המטוס ראיתי מה קרה. אורי גלין עמד והוציא אנשים מתחת למטוס לא הרגשתי שאני פצוע."

"דבקו בידי ידיות המטוס"

הוסיף סטרוד: "בבית־החולים ביקשתי לראות את גלין, וגלין ביקש כנראה לראות אותי. נפגשנו במסדרון. שוחחנו ארוכות. הוא היה מדוכא מאד. נרדמתי והתעוררתי באמצע הלילה. ראיתי שאורי לא עצם עפעפי עין."

ואמנם, אורי היה מדוכא. אולי ההוכחה הטובה ביותר לאופיו הטוב של גלין היא כי הטיל את כל האשמה על עצמו, לא ניסה אפילו להצדיק את עצמו. אולם מכאן רחוקה מאד הדרך עד למסקנה כי אמנם חלה עליו אשמה כל שהיא. להיפך: זוהי ההגבה הטבעית של אדם אחראי, מסור, המכיר באחריותו — ההיפך הגמור מן טיפוס קל־הדעת, ההרפתקן, שנצטייר מעל למאמרי ההסתה של העתונות.

דמותו האמיתית של אורי גלין באה לידי התגלות בשיריו. כתב הוא לפני שנתיים וחצי בשיר מוקדש לטייסי ומדריכי בית־הספר לטייס של קלוב־לתעופה־לישראל

כמו נחבט בגבי, כמו מושכים.
כקורעים הורידים בגרון —
המזרים את הדם לעיני הרואות.
זה היום נמשתי ידית המרקסוד
ודבקו בכפי ידיות המטוס.
כמו נקרו לי מאל, והפגשתי שניהם בשדה
— בטיסת־השיוט.
הנמכתי לנגוש, ודומם מנוש.
כבר הבחנתי בין סלע וגל אבני־הסיקול.
כבר נגלה לי השביל המוביל עדרים אל הבאר.
והכרתי חמשת עצי־תאנה מוריקים.
אז שאג מנוע, וגרוני אז שאג,
וצלחתי — היטר אל הדמות...
— — — היא ודאי שתכיר, הן אחזנו יחדו באותן ידיות
במשמרת שניה — ב"בעור הקציר..."
...אך עתה כבר אזכר, מה הרהרתי שנית:
ארורים בני־ברזל — לשניכם לבבות,
לשניכם חלומות יערגו מילדות.
אי־אפשר בשניכם לאחז באחת,
חי נפשי! — אך שניכם — לא אמש!

* הטוען כי היה זקוק עד אז למשקפיים, אוסף אחרי ההלם החל רואה יותר טוב.

** היתה זאת טעות. הקהל עמד דום להורות הדגל לחצי התורן.

אורי גלין (שני מימין) בחלסינקי
צעיר מוכה גורל

אבשלום סטרוד
באוירה של לינץ' —

"כנראה לפי פקודת הרמקול, שציוה על הקהל לשכב מחשש התפוצצות מיכל הדלק.